

# ZGODNJA DANICA.

**Katolišk cerkven list.**

Danica izhaja vsak petek na celi poli, in velja po pošti za celo leto 4 gld. 60 kr., za po leta 2 gld. 40 kr., za četertleta 1 gld. 30 kr. V tiskarnici sprejemana na leto 4 gold. za pol leta 2 gold., za četert leta 1 gold., ako zadene na ta dan praznik, izide Danica dan poprej.

**Tečaj XXV.**

**V Ljubljani 10. vel. travna 1872.**

**List 19.**

## **Šola, Cerkev, rudečkarstvo.**

Bismarkovo politiko o ločenji šole od cerkve zdrava švicarska pamet v „Schw. Ztgi.“ grenko biča. Tako-le sklepa: V našem zveznem zboru je radikalna večina zavergla brezversko šolo. Prepričana je bila namreč, da čezmerna večina zbistrenega švicarskega ljudstva hoče versko šolo. Knez Bizmark pa skuša po vsem Pruskem ljuško šolo odtergati od cerkve. To ima velik pomen v naših vihnih časih. Ako množice brez časnega premoženja ne ohranijo žive vere v večno postavo, utegne žetev hitreje zoreti za rudečkarške, internacionalne ženjce. Te misli so gotovo v vsi njih reznosti prevdarjali nemški konservativci na Pruskem, in oni, ki so dosedaj v vsih osnovah bili Bizmarku očitno vdani, so se v vprašanji ljuške šole nasproti postavili „vsemožnemu kancelerju“ nemške države. Namesto téh so se pa okrog Bizmarka zbrali voščeni nacional-literati in za „državne službe tolikanj zmožni judje“ (Bizmarkove besede), in so mu pridobili slabo večino — 50 glasov. (Takrat namreč, ko so glasovali za odterganje šole od cerkve.) Bizmark, ki se je sicer vklanjal le kroni in prestolu, in ki je leta in leta z železnim čelom večini ključoval, on preza danes za parlamentarsko večino. (In lučnjaški nemški in nemško-amerikanski „jahnagel“ preza z njim, pristavlja N. Y. Kztg.)

K temu je le to pristaviti, da „živo vero v večno postavo,“ v neskončno pravičnega Boga je treba imeti ne le takrat, kadar rudečkarji žugajo in ne le zavolj časnega življenja, temuč zmira in zaradi neutajljivega prihodnjega življenja. Zavolj sitih pa nevérnih debeljakov in tudi meršenjakov res ni vredno peresa v roko jemati, ko bi bilo samo za ta svet, ker te baže ljudje so velik del prečerno-nehvalečni za darove Božje. Tudi „siti“ že priznavajo, da „k časni sreči je potreba nekaj malo vere“, dasiravno sicer brez števila krati veri, cerkvi in čednosti kľofute dajó. Taka vera in taki „verci“ niso piškavega oreha vredni. Kje je možatost, kje značaj? Ako si ti taki „strauss“, da se le samo „za danes“ šibice bojiš, pred škorpjonom, ki te za jutri in za vselej čaka, pa glavo v germ vti-kaš, da bi ga ne vidil; potem si ti res naj večí butež na svetu in sam kriv, ako Božja pravica dopusti, da ti hudobneži debeli kožuh malo izpraše in zakajene možgane izbistrijo. Prepričati bi se utegnil takrat, da rudečkarji so čisto druge baže ljudje, kakor pa tisti, ki jih ti zdaj iz sovraštva do katol. Cerkve psuješ po farizejsko s primkom „schwarze Internationale.“

Ali veste pa, kaj so Vam rudečkarji zažugali? V Lousanni je l. 1867 Dupont postavil to-le osnovo: „Mi nočemo več vlad, nočemo več armad, nočemo več nobene vere.“ Tretji kongres v Bruselju je vrvnal delav-

ške kljubovanja („strikes,“ r. strajks). Da ljudje brez vere hočejo živeti tudi brez zakona, to sami terdijo v svojih govorih, in očetje, kateri imajo še kaj ljubezni do svojih otrok, svojih hčer, imajo pač tvarine kaj za premislik.

Ni dvomiti, da rudečkarstvo je kazen za grehe in krivice, ki se počenjajo zoper papeža in sv. Cerkev, in sploh za nejevero mnogih in pregrehe narodov, ki so bili premalo vdani Bogu in sv. Cerkvi. Začela se je ta hidra vstrič s krivicami zoper Rim in kakor une krivice rastejo, tako vzmaguje rudečkarstvo.

„Histor.-polit. Blätter“ dokazujejo, da brez ozira na požiganja in morije pariške komune je internacionalstvo nevarno že zavoljo velicega števila in daljnega razširjenja svojih udov. Nikakor ne verjamemo, da so rudečkarji tako razširjeni; širokoustno se bahajo, kakor si rogovileži, in strah delajo s svojo prederznostjo, krive so pa neposredoma velik del vlade, ker jim na peté ne stopajo, posredoma in v viru pa ravno poprej imenovanega zla. Kako tedaj pomagati? V viru.

Rudečkarji nočejo nobene vlade, nočejo nobene armade, in pravijo: „ker vlade nas z davki zatirajo, armade nas moré in mesarijo.“ Davki in morije v vojskah so bili in bodo, naj berže pri rudečkarjih še naj huje, kakor priča leto 1789 na Francoskem in une mesce kervava mesarica in požigavka: pariška komuna; vender pa vsak pravični mora priznati, da je v obeh rečéh poboljšanja in zlajšanja treba. Naj bi bili pred velikimi prekucijami teh lét zaperli in dobro izpostili 3 Lahe, 3 Francoze in 3 Pruse: pa bi bili davki na pol ali še za več manjši in na milijone ljudi ne poklanih. Čemu to gerdo človeško klanje zaradi nekterih serbo-kožnikov, ki druge k vojski šuntajo.

Rudečkarji nočejo nobene vere, češ, da vere dušijo um! Ta ugovor rudečkarjev je ravno tako brezglaven kakor rudečkarji sami. Ako nektare vere in krivoverstva dušijo um, ga gotovo ne duši tista vera, katero je učil Bog, čigar um preseže vse ume in vse učenosti. Poprimejo naj se Kristusove vere in ne bojé se za svoj um. Če pa ta vera duši in tare mesénost in sploh pregrehe in hude nagnjenja, je to le znamenje, da je prava vera; kajti v hram dobrega gospodarja se ne spravlja ljulika, ampak pšenica.

Spoštovanje sv. veri; pravica narodom; mir med vladami; od tod zmanjšanje števila vojaštva in znižanje davkov in davščin. To so potrebe današnjih časov.

Da se pa spis s tim sklence, s čimur se je pričel, obrnimo se k nemškim škofom. Doveršili so školje 11. pret. mesca svoj shod v Fuldi. Pomenkovali so se o stanu, v kakoršnega so cerkev spravile nove dogodbe na Nemškem, zlasti v oziru na šolsko nadzorstvo. Dali so potem pastirski list do svojih vernikov, v katerem

pravijo: „Postava od 11. sveč. t. leta, koja je deržavi prilastila izločno pravico nadzirati šolo, koja je bila od svojega začetka po vsih keršanskih deželah hči Cerkvina, koja jo je ljubila in odgojevala vse do današnjega dne, ta postava je spodbodla podpisane pastirje, kteri so se zbrali na grobu sv. Bonifacija, da te besede odpravijo do duhovstva svojih škofij. Zarad mnogih razlogov, kteri so s cerkvenega stališča v nasprotji s to postavo, obrnili smo se bili svoj čas do obeh zbornic, prosivši, da naj ne privolijo v ta predlog. Kadar je zbor brez ozira na naše ugovore predlog sprejel, smo se obrnili s prošnjo naravnost do Nj. veličanstva našega cesarja in kralja, naj bi predložene postave ne poterdil. Kadar je pa vendar bilo postavi poterjenje podeljeno, smo skupaj odpravili do slavnega ministerstva pojasnilo, v kterem smo razodeli svoje prepričanje, da se z novo postavo sega v bistvene Cerkvine prava, kterih se ona ne more odreči, in da ta postava žuga veliko nevarnost deržavi in Cerkvi. Tako prepričani tedaj nismo mogli te postave odobriti ali ji priterditi. Ker pa nas priganja naša škofovska čast in ljubezen do Kristusa, da si prizadevamo, kolikor premoremo, une nevarnosti odverniti, in ker nas nobena sila na svetu ne more rešiti skerbí za keršansko vzgojo od Kristusa nam izročenih malih: toraj smo odločili spolnovati svoje pastirske dolžnosti tudi v ljuških šolah, po novi postavi odcepljenih od svoje matere Cerkve, tako dolgo, dokler se nam to nemogoče ne stori.“

Pastirski list se sklepa z opominom: „Prosíte z nami Boga, da obkrajša čas poskušnje, da deli Cerkvi za darežljivost (terpljenje) vedno pripravljenih duhovnov, pobožnih učiteljev, vernih delavcev.“

Iz tega je očitno, kaj učeni nemški škofje mislijo o novih šolah.

### **Dete — rožica.**

Vidil sem lepo, oh lepo cvetko, in ta cvetica je bila poteptena! V blato in zemljo je bil cvetek pomandran, je zgubil vso lepoto. Cvetka je zamerla, ker ni bilo dobre roke, da bi ji bila stregla, jo varovala, gojila in iz nje rodovitno, lepo drevesce izredila.

Ta uboga, ta zapušena cvetka pa je bila zanemarljeno dete.

Ni ne človek žival, on je naj blagši, naj lepši, naj imenitniši stvar Božja na zemlji. Odrejuj žival vse njene žive dni, imel boš na zadnje le žival, ovco, vola, opico, tico, kačo, komarja, kakor si ga v odrejo vzel.

Odrejuj pa dete, vidil boš, kaj častitljivega, imenitnega, blazega boš iz njega izgojil in odredil.

Oh odreja, preimenitna beseda!

Kako lepe moči in zmožnosti spijs shranjene v otročiču, ki se morajo z odgojo razvijati, razplesti, razvesti!

Telesne in dušne moči, naravne, umove, verske zmožnosti so, ki se morajo budit, vaditi, razodevati, vterjevati, lepšati. Kako lepo je delo, ki tem zmožnostim pomaga, da se kažejo, dvigajo, rastejo, v pravi ravnomer med seboj poganjajo. Kako lepo je odrejno delo!

Drage, predrage so leta, v kterih se človek pripravlja, da prihaja koristen sam sebi, svojim bližnjim, domovini in sploh človeštvu!

Drage drage so te leta pred vsim drugim zato, ker se ima človek naučiti in navaditi, da se z oblaževanjem, z lepšanjem sedanjega življenja pripravlja na večno življenje, kakor pravi učeni Dupanloup, ker to je delo, to je končni cilj odreje.

Komu je izročil Bog otročiča? Očetu in materi ga je izročil. Očeta in mater z otročiči vred pa je Bog izročil materi Cerkvi, rekoč: „Pojdite, učite vse narode.“

Očetu in materi toraj je Bog izročil tako drage

stvari, da naj jih odredé za neminljivo večno srečo, in ker so starši sami k temu največkrat nezmožni, je oboje materi Cerkvi v naročje dal, starše in otroke. Koliko veliko, imenitno, lepo nalogo z odrejo spolnuje sv. Cerkve po vsem svetu, to vidi slehern, kdor ima oči. To je odgoja v keršanskem pomenu. Odreja mladine je sveto poslanje matere Cerkve, in sicer zmiraj in povsod, pri naj bolj obdelanih in olikanih, kakor tudi pri manj izobraženih in naj manj izurjenih ljudstvih.

Sodelavka pri odreji otrok, pa nikakor ne lastnica otrok, je deržava. Dete ima dušo in telo, je stvarjeno tedaj za duhovni in telesni svet, — za sedanje življenje, najbolj pa za prihodnji svet. Toraj morate tudi cerkev in deržava delati v edinosti za odrejo mladine, za blagor otrok. Kakor nasledva smert, ako se duša loči od telesa, tako je ločenje šole od cerkve smertna rana, pogin prave in izdatne odgoje, za Cerkve, deržino in deržavo enaka škoda.

Deržava, starši, srenja, očitni in zasebni redniki morajo delati v edinosti s Cerkvijo, da se ves mladi narod odgoji, izredi. Ne ena sadica se ne smé prezreti, nobena brez odgoje ostati. Kteri nimajo zmožnost za celoto odreje, se odgoje po svojih zmožnostih. Slepí, gluhi, hromotni, mutasti — tudi taki se ne smejo prezreti. Sadice so vsi, njih duhovna vrednost je enaka z vsimi drugimi.

Vsi se morajo izrediti, odgojiti. Kolika sreča, ako bi se to v resnici doseglo! Če je izreja dobra, to sad pokaže. Ako se reče n. pr.: Odkar je otrok jel v šolo hoditi, je razuzdan in nepokoren, je to slabo znamenje. Ali je spriden v družini pred naukom in po nauku, ali pa uk in red v učilni ni prav vravnán. Ako se očitno in ne-utajljivo razodeva blagor deklíške šole po hišah, deržinah celega mesta, cele okrajine, sega celo v daljne kraje; je to gotovo znamenje, da je šola dobra, ker je sad dober. Ako se v mladini zmiraj bolj kaže in pase nečimernost, iz nečimernosti napuh, iz napuha preziranje, celo zaničevanje tega ali tega stanú, višjih, od tod neukrotljivost, zaverženje vere itd.; je to čisto gotovo znamenje, da je pri odreji nekaka skaza, ker tako obnašanje ni napredek v odgoji, ampak rakova pot. Sej tega menda noben umni ne bo terdil, da je človek odrejen, kteri bi si sicer um z nekaterimi vednostimi okovaril, v nravnem oziru pa bi ne le zastal, temuč še oslabil, še to zgubil, kar je v začetku imel lepega, blazega in hvalnega v svojem značaju.

Dupanloup pravi: „Intelktuelna, moralična in religiozna (umovna, nravna in verska) odreja je naj viši naloga, ki si jo človek postaviti zamore. To je nadaljevanje božjega dela v njegovem naj bolj velikan-skem in naj imenitnišem okrožji, v stvarjanji duš.“

Naše dni pa gospoduje ravno zastran odreje velika in močno kužljiva vraža: da je otrok, mladeneč, deklíca odrejena, ako se um in spomin z mnogimi in mnogoterimi vednostimi naterpa, če tudi serce prazno ostane. Take domišljevane velikosti so prava nesreča za človeštvo, ker človeško občinstvo gotovo ravno tako in še bolj potrebuje dobrih serc, kakor učenih glav. F. Marchal\*) pravi materam: „V našem času se nič bolj ne zanemarlja, kakor izreja serca. Viditi je, kakor da bi vso skerblljivost, vso pridnost hotli obračati zgolj samo na oliko uma. Vsak novi dan skazuje svoje napredke v vedah, v umetnostih in v obertniji. Kdo pa se peča z umetnostjo mlade serca odrejati?“

Prav res! Ali se ne godi ravno nasprotno? Od cerkve, od sv. maše, od bogoljubnih opravil, ki se mlademu sercu tako globoko v serce vcepijo in priljubijo,

\*) „Rathgeber bei der Erziehung, Paderborn. (Majhna knjižica, dobiti pri Kleru.)



ki serce blažijo, k Stvarniku povzdigajo, se mladina celo odvrta, odterguje. Ali se ne pravi to oliko serca zatirati?

Se vé, da je potreba že naprejne olike, da se vedó svete opravila tudi prav ceniti, „s svetimi rečmi sveto delati.“ „Sancta sancte.“ Treba je nadzora, da lahko-mišljenost ne pozabi, kje je in kako se ji je obnašati.

Rednik mora imeti serce za mladino vso. Njega mora vsaka otročja napaka tako v serce zaleteti, kakor da bi bilo njegovo lastno serce ranjeno. Kako strahovita pošast je človek, ki se mu iz mesene poželjivosti nedolžnost ne smili! Neki liberalec, kakor se nam piše, je nedavno priprostemu človeku v oči zagovarjal, da ni nič greh ubogo deklino pohujšati. Priprosti pa odgovori učenemu: Kaj pa, ko bi Vašo hčer kdo tako pokvaril, da bi ne bila ne za ta in ne za uni svet, ali bi bilo prav?... Umolknil je lučnjak na te nepričakovane in pretresljive besede. Povejte pa, kdo teh dveh je bolji, na u mu izobraženi liberalec, ali na sercu omikani priprosti katoličan? Ali ne bo vsak priznal, da taki človek, ki poštenosti bližnjega ne spoštuje, je divjak, je zvér, če bi tudi učenosti vesoljnega sveta imel v glavi!

Vse moči tedaj se morajo v edinosti, v pravi razmeri izobraževati, nobena se ne smé zanemariti.

Fr. Marechal se obrača k materam, jih opominja, kako je Vsegamogočni k materinskemu veselju pridral tudi materinske dolžnosti ter nadaljeva:

„Ako bi vé zamogle svojim otrokom tudi še toliko časnih dobrot izročiti, ako bi bile še toliko skerbe, da so se od vsega nekoliko učili, ako bi bili izurjeni v vsih zemeljskih jezikih, ako bi poznali vsako liso domovinske zemlje in vsako svetlo zvezdo na višnjem nočnem obnebji, ako bi vedili s pravim imenom zvati vsako tico pod nebom, vsako cvetico na polji, — če bi imeli pa spačeno serce, serce polno mračne nezadovoljnosti, polno lakomnosti, polno nevošljivosti, polno prevzetnosti, polno neukrotljive časti-lakomnosti, polno hinaršine, polno jeze, serce oropano svojega najimenitnejšega lepoticja — sramožljivosti, — nikakor bi ne mogle z dobro vestjo reči: „Srečo smo otrokom vstanovile.“

### **Zoper prostozidarsko kugo**

je bila 6. sušca 1872 v parski zbornici oddana prošnja od vredništva časnika „Wendelstein,“ ktera gre na to, da naj se na Parskem prepové vdeleževanje pri skrivnih prostozidarskih društvih.

Vrednik J. M. Forster omenja, da ukljub večkratnih prepovedi se nahajajo na Parskem nekaj doveršene lože, nekaj pa „freimaurer-kränzchen, pa tudi vélike lože, toraj se opira na §. 128 nemškega derž. kaznovalnega zakonika in pravi: Slavna zbornica naj kralja prosi, da naj zapové neutegoma odpraviti sedanje „vélike provincijalne doveršene in bezniške lože, pa tako imenovane „freimaurer-kränzchen“, in da naj razglasi prepoved, da take združevanja ne smejo več obstati.

Vterjevaje svojo prošnjo pripoveduje, da mavtarska zveza ima svoje lože po raznih krajih, njih naj véči del pa jih je popolnoma podložnih trem ložam v Berlinu, in sicer v taki podložnosti, kakor so nižji vradniji do naj višjih deželnih gosposk. (Te berlinske lože so: „Royal York zur Freundschaft“, „National-Mutterloge zu den 3 Kugeln,“ in „Grosse Landes-Loge von Deutschland.“) Pripoveduje nadalje, da vsak družnik teh skritih bezništev mora nepogojno pokoršino priseči do neznanih svojih višjih, pa molčanje do taci, ki niso mavtarji, ali ki so na nižjih stopinjah. (To so ti junaki „svobode“, da je kaj!! In ti zanikarni sužnji

vsih sužnjev se prederznejšo katoličanom našo pošteno pokoršino do papeža in škofov očitati!) Na to citira po besedah prisego za novince tako imenovane „šotske stopinje“ v Berlinu.

Tudi nekdanji kraljevi pruski minister gr. Haugwitz, že skoraj 80letni starček, je l. 1822 pri shodu vladarjev v Veroni izročil prošnjo: naj frajmavrarstvo v svojih deržavah prepovedó. On sam je bil od svoje mladosti pa do starosti v prostozidarski zvezi, vse dobro pozná, pa da vse v svoji edinosti gre na razdjanje deržav. Haugwitz pravi: Terdo sem se skoz ta čas prepričal, da to, kar se je 1788 začelo in je kmali potem izrojilo, francoski punt, umorstvo kralja z vsimi svojimi gnjusobami je bilo takrat ne le že sklenjeno, ampak z zvezami, prisegami itd. že vsnovano.

Marsikomu je gotovo še v spominu, kako mično in nedolžno je ljubljanski Tagblatt pred nekaj časom mavtarstvo popisoval. Te dni pa ga je eden graških liberaluhov čitateljem lepo malal. Čudno; pa še precej čudno! — Nemški katoličanje pač vedó, zakaj sovražljivim prošnam za zatertje cerkvenih redov nasproti stavijo petije za odpravljenje veri in deržavi sovražnih prostozidarstev.

### **Ogled po Slovenskem in dopisi.**

Iz Ljubljane. Nunske šole in Tagblatt. Znano je, da Tagblatt vse pobere, kar čuti, da bi kaj všpnilo, poškodevalo ali ogerdilo Cerkev, njeno duhovstvo, cerkvene redove, če je tudi še tako brezglavno in nespametno.

V št. 102 in 103 je vzel iz „D. Z.“ spis: Ein Kapitel über die Nonnenschulen,“ čigar pisatelj, kakor kaže, pozná klostersko življenje le iz lažnjivih romanov, ne pa tako, kakor je v resnici in nekaj malo več vé o nunskih šolah, kakor japonski Tajko-Sama o ljubljanskem Tagblattu; — ali pa iz hudobije laže in obrekuje, kar je še gerje za nj.

Globokeje in strokovnjaško hoče preiskati, če so redovnice zmožne za vodbo poduka in odreje ženskega spola. Rekel je, se vé, kar naravnost, da ne, in razsnoval je nekaj teoretiški „humbag“ brez kake podlage, povedal pa ni ne enega djanja ali zgleda, s čimur bi naj manjši reč skazal in vterdil. Pisano je prav po tagblattovski šegi.

Pisavec kar sceloma terdi, da nune niso za nauk in odrejo, ker svoj poklic zgrešé, kajti niso omožene, in zato niso srečne, še narurne ne. Redovniški poklic mu je „frommer Wahn, das Opfer eines nicht mehr zeitgemässen Institutes...“ Prav bogokletno kremljá o „wundergläubige Nonnen;“ — „man veredelt das Herz nicht durch Heiligen- und Wundergeschichten“ (Ne mara pa durch „Liebs- u. Kriegsgeschichten?“) itd. S takim gerdenjem kosmatuh naravnost preklinja in zaverže redovniško življenje, če tudi so od cerkve in deržave poterjene naprave in imajo toraj pravico do deržavine brambe. Naj n. pr. kdo v blato mandrá policijstvo, vradništvo itd., kakor Tagbl. samostane, kmali bi dobil po perstih.

Spis je ob enem neslan, ker po njegovi dosledni teoriji tudi vsi tisti poklic zgrešé, so spački in zanič za učenje mladine, kateri koli niso oženjeni, ali ktere niso omožene. Lepo hvalo mu bodo vedili premnogi učitelji, svetne učiteljice, vojaki, vradniki, župani, tolika nesrečna, nenaturna šara iz vsih stanov, ktera z ljubeznijo „družih ni osrečila!“ Bog in Zveličar sam, vse katoliško duhovstvo bi bilo tedaj „brez ljubezni“ in nezmožno za kaki nauk pri mladini!

Vera pa uči nasprotno; ravno tisti mora neko posebno, gorko ljubezen imeti, kateri iz ljubezni do Boga

in bližnjega v zatajevanje živi ter se sreči, blagru, poduku mladine daruje.

Spis je lažnjiv in obrekljiv, ker terdi, da se deklice po samostanih le „bigott“ (svetohlinsko) in „gedankenlos“ (brez misli in razumljivosti) odreja, da ne dobé nič pravega zapopadka o bistvu vere. — Čudo, da o bistvu vere zine, ker tem ljudem za vero večí del še mar ni; sanjarijo le za „brezverske“ ali „konfesijonslozne“ šole. Redovnice pa priganja vést, da dolžnost na tanko spolnujejo, bodi si nauk v čednosti in spodobnosti, ali pa v družih rečéh. Sicer je ali nevednost ali pa nalašna zvijača, da spis govori o deklíški odreji in šolah kakor edino v ženskih rokah, akoravno vsak lahko vé, da kersanski nauk po glavnem učijo kateheti, in da tudi v družih rečéh pogosto duhovni učiti pomagajo. Ne le čednost in domačljivost, ampak vse predpisane tvarine se učijo.

Izmed tolikih lažnjivih izvodov, kako da so redovnice za učenje mnogoterih tvarin nezmožne, naj pojasnim le nekaj malega. Nekak slepilen videz ima ugovor, da redovnice niso zmožne zemljepisja in zgodovine učiti, ker se v samostanu in ne poznajo naj bližnjega otroškega okraja, od koder se uk pričanja, češ, da nuna le malokrat v svojem rojstnem kraju uči. „In na tako podlago stavi redovniška šola zemljepisne podstavne nauke!“ pisavec s hinavskim začudenjem kliče. Toda le enega samega geografa naj nam Tagblatt pové, kateri stoteri ali tudi le 1000eri del krajev in mest po svetu osebno pozná, o katerih se v šoli uči, — pové naj le enega samega zgodovinarja, kateri se je zgodovino od drugod naučil kakor iz bukev in poslušanja: potlej bomo dalje govorili. Kdor se zamore pa po času in kraju oddaljenih reči naučiti, ki jih nikoli ni vidil, se zamore tudi bližnjih, zakaj laž in obrekovanje je, da redovnice nimajo nič pomočkov za nauk, da nimajo nobenega časnika, da se nič ne učijo, ali pa da so „za samostanskimi zidovi“ tako pokopane, da bi nič ne vidile, ne skusile, nobenega nauka pojasniti ne mogle itd.

„Kako bode „čudoverna nuna“ otroke naravstvo prav umevati učila?“ praša pisavec... Gotovo saj bolj resnično kakor marsikteri novošegni „opičarji“, „žabačlovekarji“, „malikovavci natore“. Tudi ti niso bili ne na solncu in ne na mesecu, kakor nune ne, katerim ne-skušnost očitajo; pa vendar vedó povedati o svetovih po veselnosti, in če jim je kako moč, tudi radi zoper odenje Božje hipoteze kujejo.

Da bi nune bile zmožne učiti kaj za gospodinjs-tvo, „den Gebrauch der Naturkörper“ — menda krompir stergati, repo lupiti — pa „ljubezen do natore vdihovati“, to se zdi pisavcu „nadčloveške reči nunam pri-sojati“ — übermenschliches zumuthen! — Namesti zapovedane „ljubezni do Boga in do bližnjega“ so nam ti „natoromoljci“ jeli pridigati „ljubezen do natore“. Vera pa sploh našo ljubezen od zémeljskih reči k nadzémeljskemu obrača. Sicer pa dvomimo, da bi ti grozni „natoroljubci“ pri vsi svoji brigi za gospodinjs-tvo sami imeli odveč djanskega znanja „in dem Gebrauch der Naturkörper.“ Pusti vse Tagblattove pisatelje v kuhinjo in stavim kaj, da ti še poštenega močnika ne bodo znali skuhati.

„Auswendiglernen und herunterrecitiren“ brez prave razumljivosti, to, kakor pisatelj misli, po kloštrih kaj dobro znajo. Nam se pa zdi, da pisavec zná kaj dobro po vetru mahati, in da on sam bi ubogemu učencu „dritte“ v spričalo zarisal in ga k plačanju nadmérne učnine obsodil, ako bi se ne hotel podati k „auswendiglernen — und herunterrecitiranju.“ Kar pa razumevanje naučenega tiče, saj dozda še ni spričano, da bi bili dečki iz novošegnih šol kaj več sadú kazali v djanskem živ-

ljenji, kakor pa deklice iz redovnih šol; skoraj da bi se dostikrat utegnile nagibati na ravno nasprotno.

O tem bi se dalo še veliko pisati, ali tudi teh verstic nismo pisali ljudem, kateri iz znanega sovraštva do samostanov tudi njih šole černijo, ker taki so gluhi in slepi za resnico. Veljajo naj te besede občinstvu, da naj samo sodi in ne verjame izmišljam hudovoljnih lažil-liberalcev. Šolsk velják in učenjak, ki je imel veliko opraviti s šolstvom obojega spola, redovniškim in zunanjim, v poprejšnih in sedanjih časih, ki je veliko delal in dela za šolstvo, ta mož je nedavno ravno v oziru na šolstvo redovni osebi med drugim te-le znamenite besede pisal:

„Bei Ihnen ist die religiös-sittliche Bildung noch nicht verpönt, in andern Ländern segelt man dem Heidenthume entgegen. Wir waren um das wahre Wohl der Jugend besorgt; jetzt sucht Jeder — — —.“

Slovstvo. Bibliothek der Kirchenväter je bila Danica priporočila v 1. listu letošnjega leta, in omenjeno je bilo, da je na svitlem že 24 zvezčičev; s 25. zvezčičem pa se je pričela nova versta. Tega prelepega, podučljivega in spodbudnega dela je zdaj na svitlem že 39 zvezkov. V teh zvezkih so spisi iz sv. Ambroža, sv. Cirila, sv. Avgušтина, iz Evzebij, Efrema Sirskega, Tertulijana. Pri tolikih praznih, mesenih in brezverskih spisih, časnikih in knjižurah novega časa je res želeti, da bi se saj umniši in skerbniši verniki raji zatekali v v šolo cerkvenih očetov, kakor pa k suhim rupam brez vode, ali pa le s kalno lužo. —

Z Dolenskega. Kakor druge leta, tako bomo tudi letos 13. maja obhajali prav slovesno, zjutraj s peto mašo, popoldne s petimi litanijami, v preslavljanje 80letnega starčka Pija IX, ki ta dan obhajajo svoj rojstni dan.

Iz Gorenškega. Ljuba Danica! Sicer si rada novice iz Železnikov prinašala; zdaj se znamenite reči tam gode, pa molčiš. Po dolgem pripravljanji so se cerkve lotili. Š posebno slovesnostjo so ss. zakramente prenesli. Domači in ptuji se le skušajo pri pomaganju, podirajo in zidajo, da je kaj. —

Iz Maribora. Svitli cesar so prečastita gg.: Antona Žuža, kn. vl. duh. svetovalca, nadžupnika in dekana na Laškem, in Antona Rejca, duh. svetovalca župnika in dekana v Vidmu, za čast. korarja lavantinske stolice imenovali.

Gorica. Prevzvišeni knez-nadškof bodo delili zakrament sv. birmo po deželi: 12. majnika v Šempasu; 13. dopoldne v Černicah, popoldne v Batujah; 14. v Kamnjem; 15. pri sv. Križu; 16. v Ajdovšini. Dalje: 2. in 3. junija v Kanalu; 4. in 5. v Kaboridu; 6. in 7. v Bovcu; 8. v Serpenici.

Duhovske preskušnje so bile pri nas 30. aprila, 1. in 2. maja. Prišli so bili k njim č. gg.: Janez Mantoesi, kaplan v Ogleju; Janez Mondini, namestnik v Strasoldu; Jakob Pušič, kaplan pri sv. Roku v Gorici, in Janez Šimuc vikar v veliki Zabljí.

Nazaret, 8. mal. travna. (Konec.) — Velikonočni ponedeljek, 1. mal. travna, nas povabi Ratisbon na večerno veselico. V veliki sobani nas pričakujejo. Bilo je zbranih do 70 deklic, sirot in družih, ktere so v odreji, in čakale so s svojimi voditeljicami. Ljubeznjivo nas sprejme Ratisbon. Deklice so vse enako oblečene, od 5letnih do okoli 18letnih. Naj prvo nas je kakih 10 let stara deklica pozdravila v nemškem jeziku, potem pride petje v francoskem, arabskem jeziku, zopet govori in petje. Zadnjič govori še ena deklica v nemškem jeziku, se zahvali za lepo pomoč, ktero vstav dobiva iz Avstrije, priporoči se v imenu revnih sirot, da bi njih tudi zana-prej ne pozabili, hočejo vedno za dobrotnike moliti. H koncu nam malo postrežejo in obdarijo nas s spominki. Jest sem dobil precej velik kamen iz „Ekce-Homo“—



oboka. Pri večerji je bil danes tudi avstrijski konzul, prinesel je vsakemu lepo pisan pirh. Drugi čas ko smo bivali v Jeruzalemu, smo ogledali imenitne kraje po Jeruzalemu in okolici; samo Emavs-a nismo vidili, nas je dež zadržal.

4. mal. travna se pripravimo za odhod iz Jeruzalema, in na daljno popotvanje čez Samarijo v Galilejo. Zdelo se mi je, kakor da bi tudi nam angelj govoril, kakor aposteljnom: Glejte, gre pred vami v Galilejo, tam ga boste vidili. Veselilo me je, da sem mogel še pred odhodom govoriti z gospod Žvegelnjom, general-konzulom v Carigradu. Prišel je v Jeruzalem, da bi pozvedil in obravnaval, kako se bodo te dežele vdeležile dunajske razstave. Ob dveh popoldne zasedemo konjiče, skozi damaške vrata jezdimo proti Nazaretu. Ko jezdimo dobre pol ure in pridemo na grič od kodar se zadnji-krat Jeruzalem vidi, stopimo raz konj, pokleknejo, se v molitvi poslovimo s svetim mestom in z gg. vodjema, ktera sta nas do tukaj spremila. Jezdimo naprej, se vedno nazaj oziraje, dokler se zadnja hiša ne skrije — za homcem. Jezdimo ta dan kakih 5 ur po slabih potih, kakor so večidel v jutrovi deželi, do Betela in tu v šotorih prenočimo.

5. mal. travna se odpravimo zgodaj naprej, čez hribe in doline in male ravnine pridemo popoldne memo Jakobovega studenca v Sihem, ko smo 10 ur jezdili. Jezdimo skozi celo mesto, unkraj mesta nas sprejmejo pripravljeni šotori. Zraven so tudi Angleži svoje šotore imeli.

6. mal. trav. proti 10 pridemo v Samarijo, ogledamo grob sv. Janeza, Elizeja; proti poldne se ustavimo v Pentakumiji pod široko smokvo. Veliko mladine se približa, ter nas radovedno ogleduje. Kar naenkrat predsednik napije s svojim „hoch“, drugi za njim zakričijo „hoch“, in vsa mladina zbeži, kakor bi vrabiče iz prosa zapodil, čez malo časa se pogumijo, in prilezajo zopet nazaj. Ko smo dobre 4 ure popoldne jezdili, pridemo na večer v Dženin, lep prijeten kraj, s kaktusi obdan. Imeli so že Angleži tam svoje šotore. Po noči so pazno stražili, ker so bili Angleži v Sihemu okrađeni, noč poprej pa v Dženinu francoski karavani konj ukraden od poštenoviča beduina. \*) Drugi dan, bila je bela nedelja, ne moremo ne maševati, ne pri maši biti, odrinemo zgodaj naprej po Ezdrelonski ravnini. To je lepa, silno široka, rodovitna ravnina, žito že precej odraščeno, na enih njivah turčini orjejo, ali njih oranje je tako, kakor da bi se pri nas otroci igrali, plug imajo tak, da bi ga bilo res vredno drugo leto v razstavo na Dunaj poslati. Pridemo nekako v sredi ravnine, na malo zvišanem kraju do starega imenitnega Jezrahel-a, zdaj le revna vas; Nabot, Jezabela mi stopita v duhu pred oči; še jezdimo dalje po ravnini, da pridemo čez 3 male ure v Sunan. V prijetni senci oranžni se ustavimo ter malo južinamo. Po kratkem počitku nas 6 jezdi v Naim, drugi jezdijo naravnost v Nazaret. Čez pičlo uro pridemo v Naim, eden bere evangelij od naimljanskega mladenca in molimo za odpustke. Iz Naima jezdimo proti Endor-u, blizu smo že bili, notri nismo šli, obernejo se po široki ravnini memo Tabora. V veliki vročini, bilo je okoli ene čez poldan, pridemo v Iksar pod hribovjem, na kterem stoji Nazaret. Čakalo nas je še veliko truda na hrib priti; po takem Božjem potu smo šli, da je bilo strah. En čas jezdimo, ali kmali ni bilo mogoče jezditi, moramo konjiče peljati čez skalovlje, da pridemo na verh hriba, jezdimo še en čas po verhi hriba, in okoli pol 3 popoldne zagledamo ne daleč Nazaret; čez četert ure smo tako srečni, da memo „Marijinega studenca“

zdravi v Nazaret stopimo. Začudili smo se, da naših tovaršev še ni bilo v Nazaretu; dolgo so počivali v prijetni senci. Hitro se malo osnažim, hitim v cerkev, na kraj kjer je Marija stanovala, ko ji je bil angel oznanjenje prinesel. Kako prijeten, tih kraj! Greki nimajo tukaj nobene pravice, kakor v Jeruzalemu in Betlehemu. Cerkev očetov frančiškanov je lepo ozaljšana. Po stopnicah v sredi cerkve se pride na kraj Marijinega oznanjenja. Kako sem bil vesel, tisti kraj poljubiti, na tistem kraju moliti, kjer je Marija stanovala, tako pobožno molila, delala, kjer je Ježuška pestovala, kjer je sv. Jožef Boga hvalil v prijetni družbi z Jezusom in Marijo! Kake občutke še le človek ima, ko more ravno na tistem sv. kraju, kjer je Večna Beseda se včlovečila, nekervavo daritev nove zaveze Bogu darovati, ko ravno tako po mašnikovih besedah Božji Sin na altar stopi, in se daruje nebeškemu Očetu.

8. mal. travna je bil odločen za počitek, in da ogledamo Nazaret in okolico. Obišem visočino nad Nazaretom, tisti kraj, tri četerti ure daleč, kjer so hotli judje iz Nazareta Jezusa čez skalo vreči, kraj nekdanje judovske sinagoge, kjer je Jezus učil, in še druge kraje. Lepo se je vjemalo, da smo ta dan v duhovskih molitvah ravno obhajali Marijino oznanjenje, in naslednji dan nadangela Gabriela. Drugi dan 9. mal. travna nas 14 odrine proti Taboru. Čez dobre dve uri prijezdimo na verh Tabora. Lep razgled na vse kraje, sosebno po ezdrelski ravnini. Eden mašuje na kraju Gospodovega spremenjenja, bere sv. evangelij od spremenjenja, in še druge molitve. Ko se pomudimo dve uri na hribu in se okrepčamo, se obernejo s hriba proti Tiberijskemu jezeru. Dva tovarša se spod hriba vrneta v Nazaret, drugi jezdimo po daljnem potu, 6 ur dolgemu, proti omenjenemu jezeru. Med potjo si pojem pesmi Matere Božje in druge domače, da si tako kratek čas delam po dolgem potu. Naj lepši je, in naj bolj razveseli prvi pogled na jezero in okolico. Ob petih popoldne smo že pri jezeru. Imele ste zraven naših tudi francoska in angleška karavana svoje šotore postavljene ob jezeru.

10. mal. travna mašujem v Tiberiji v cerkvi, ki je na tistem kraju pozidana, ker je stala hiša sv. Petra apostola. Je tukaj samostan očetov frančiškanov. V samostanu je en sam pater in en brat; je pa v celem mestu ena sama družina, devet duš, katoliška. Po maši nam postrežejo z zajuterkom, potem se peljemo po jezeru kake pol ure, med tem časom eden bere svete evangelije, kateri govorijo o genezareškem jezeru. Ob osmih se odpravimo naprej. Ko pridemo na verh hribovja, se nam pokaže kraj, kjer je Jezus pet tisuč ljudi nasitil. Radi bi bili tudi mi okusili ječmenove kruhe, in popraševali smo, ali ima kateri kaki kruhek, da bi ga razdelili; a nobeden ga ni imel, godilo se je nam, kakor množicam o Jezusovem času. In glej, pride mladeneč, ter prinese ječmenov kruhek, bil je ta mladeneč romar, ki je peš z nami hodil; razdelimo kruhek, se spominjamo delitve o Jezusovem času, in zavžijemo vsak mali košček, eden bere sv. evangelij od čudovitnega pomnoženja kruha, odmolimo Očenaš, ter se podamo dalje memo hriba „Zveličanskega“, eden bere osem zveličanskih čednost po polji gredé, kjer so aposteljni „klasje smukali“, jezdimo kake pol ure v dežji; okoli ene popoldne pridemo v Kano Galilejsko. V lepem vertu pod granati se okrepčamo, gremo na kraj kananejske svatbe, bere se tam sv. evangelij od prvega Jezusovega čudeža, pokaže se nam v greški cerkvi nekaj verčev, kateri spominjajo na kananejsko svatbo, zapojem si še tisto narodno pesem:

„Na prvo je prosila za tiste ljudi,  
Ki so v Kan' Galileji na ohceti bli,“

\*) Pri marasikterih spremljevalcih je potreba previdnosti pri tacihi pritožbah, ker utegnejo biti včasih tudi le potuhnjenosti. Vr.

vrežem si še palico iz granata in šlo je naprej proti Nazaretu, kamor ob 5 popoldne srečno dospemo. Drugi dan je bil odločen za odhod. Ko zjutraj zgodaj odmahujemo, se vzdignemo še pred šesto uro proti Karmelu. Večkrat se ozrem na prijetni tihi Nazaret, še enkrat odmolim angelovo česčenje, in zgine lepo mestice spred mojih oči, ali ne iz serca.

### Razgled po svetu.

Na Dunaju so se o začetku t. m. zbrali katoliški škofje v posvet zavolj duhovske plače.

Pemska nedopolna zbornica se je sošla 25. aprila. Treba bi bilo 241 zbornikov, bilo jih je pa samo 149, ker konservativcev ni bilo. Še dveh tretjin svojih udov tedaj nimajo. Karol Auersperg je deželni maršal, budjovski župan Claudi pa namestnik, oba „verfassungstreuerja.“

Katoliška reč na Ogerskem v sedanjih političkih razdjanjih s strankama vred terpi, katerih nobena se za vero dosti ne meni. Deakovci ali vladna stran se gledajo vterditi na sedanjem stališu. Levica rogovili za večji samostojnost dežele in noče ne delegacije in ne s Cizlajtanijo skupne vojne; ona pozna le svoj „Magyarország“ in svojega kralja. Obe stranki ste edini v tem, da naj se nemadbarskim narodnostim in katoliški Cerkvi dopusti, kolikor je naj manj mogoče. Škofje ogerski se derže bolj vladine strani, ker levica je še neprijazniša do Cerkve. Sem ter tje se slišijo glasovi, naj bi se od deakovcev zahtevalo, da naj se izrekó v korist katoliške Cerkve, kakor piše „Čeh.“ Ali bi ne mogli pa v kraljestvu sv. Štefana katoličani obuditi določne katoliške stranke? „Čeh“ svetuje, da naj bi se kat. stranka zedinila s Slovaki, in meni da bi nič ne kazilo, če tudi so nekteri Slovaki protestantje. Upajmo, da bode ogerske katoličane sila prignala bolj določno in serčno na noge stopiti za sv. Cerkev.

Na Nemškem svobodnjaškim državnikom groza kosti pretresa — pa ne le pred jezuiti, kapucini in drugimi redovniki, kakor piše eden ameriških listov, ampak tudi pred katoliškimi redovnicami in usmiljenimi sestrami. Se vé, zdaj ni več vojske! Takrat pa niso bili redovniki nič „staatsgefährlich“, ko so državi v korist toliko darežljivost skazovali in tudi od države priznanje dobivali. Badenski in saksonski državni poslanci so se zbili uršulinaric in družih redovnic, ki mladino učijo. Na Saksonskem je bila edina redovniška naprava za dekliško mladino v Draždanih (N. B. sedežu katoliškega kralja!); pa spodnjica in gornjicaste se na predlog nekoga „liberalca“ stresle „vor der Staatsgefährlichkeit katholischer Orden“ in niste jenjale, da se je tudi una naprava prepovedala. Zdaj še le se bode „Nemški Miha“ odahnil. — Tudi Badensko se utegne pogrezniti, kakor nekdanj Lisabon, ako ne bodo nekterih šolskih sester iz dežele iztirali — ti „velikodušni“ svobodnjaki! Ni pa pozabiti, da „aus lauter Humanität“ ravno hujskarji zoper redovništvo skor ob ravno tisti sapi mogočno oznanujejo načelo svobode: „Freie Meinungsäusserung für jede Ueberzeugung.“

Znamenito je, da v Ameriki, kjer se po vsih večih mestih redovni ljudje po cestah vidijo, državni možje ne trepečejo pred njimi, kakor junak Bizmark in njegovi „zvesti.“ Je pač v Ameriki res nekaj svobode, na Nemškem pa ravno „vitezi svobode“ zdaj še njeno senco preganjajo. Res so tudi v Ameriki vsakteri krivoverski vekači, časniški sovražniki miru, ki državo dražijo, ktera jih pa do zdaj še ni poslušala in se ne udala, „um die Freiheit zu knebbeln.“ Tudi ameriško ljudstvo, kakor piše „Volksztg.“ se ne meni za take hujskarje; še celo večji del sovražnikov katoličanstva in ne-

vernikov pri pohlevnih katoliških sestrah ne nahajajo nič državi nevarnega. Sej vidijo, da redovništvo v svojih tihih celicah zveznih držav še nikoli ni v pogin pahnilo. — Vsak pametni vidi in jasno spozná, da „liberalismus“ (a „non liber“, kakor „lucus“ a „non lucendo“) za take in enake potuhe hoče le svoje ostudno sovražstvo in preganjavstvo katoliške Cerkve skrivati.

Vojaško. Nenavadno vojaško gibanje po vsih krajih in koncih nemške države kaže, da se na mir ni odveč zanašati, pravi eden ameriških listov. Tudi darila, ki so jih iz cesarjevih rok prejeli naj glavni vojaški velikani, niso brez pomislika. Po 300.000 terdnjakov so menda dobili Roon, Moltke, princ Friderik Karol, pl. Manteuffel, pl. Werder in pl. Göben. (Meklenburški véliki vojvod in saksonski dedni princ sta se boje darilu velikodušno odpovedala.) Po 200.000 in po 100.000 je dobilo veliko število družih.

Vstrič tem velikim darilom, pravi ravno ta list, je kakor prava beračija, da se zdaj pri ljudstvu zbira za spominek, ki ga hočejo postaviti v Frankobrodu nemškimi zmagam in vstanovljenju nemške države. Še celo pri Nemcih v Ameriki so vradno prosili za „šerflein“ k temu spominku. Ameriški nemški list (Ktztg. v novem Jorku) pristavlja k temu: „Misli bi človek, da v cesarski kasi je sedaj dosti denara za to lišpavo, zlasti odkar jim morajo Francozi tako debelo plačevati, ne da bi s pušico hodili po nemški domovini, in celo še čez morje v Ameriko.“ — Se vé, nova čra to tako obrača, da je neznanska čast le človeku samemu, kateri smé k takemu delu kaj dati. Če bode spominek res boljši čast doživel kakor „Vandomski steber“ v Parizu, to ima zgodovina določiti. Katoličana pa saj serce boli, kadar vidi, da se s človeškimi trupli zidajo in z mladenško kervjo skleajo „slavini stebri“, bodi si kateri koli narodnosti.

Po Ameriki se tudi govori, da Nemčija brez ovinka zagovarja na Francoskem republiko kakor naj bolji pomoček zoper „bonapartiško-legitimistično-orleansko početja.“

Ako je res vse to, pravi omenjeni list, potlej utegne še deleč priti na Nemškem in za naše liberalne in rudečarske nemško-amerikance cvete še veliko pšenice.

V Berlin-u je zginil vodja ene novih pruskih bank, zmanjkalo je enako njegovega tasta, ki je bil denarničar, in šla je vsa kasa. — Nov blagor za nove pruske denarje. —

Bizmark, ki hoče škofom veliko izobčevanje prepovedati, se meša v bistvene pravice kat. Cerkve, on ne mara meni, da bo katoliško vero tako gospodaril, kakor posvetna država protestanško vero gospoduje! Čakaj malo.

V Erfurt-u je požar razdjal med drugim tisti del protestanske ubožnice, nekdanjega avguštinskega klostra, kjer je nekdanj prebival naslednji krivoverec M. Luter. Biblijo z lastnoročnimi Lutrovimi opazkami ob stranéh in več družih starin je razdjal ogenj. —

Potresi na Nemškem. Šestega sušca, ko je Bizmark v gosposki zbornici imel svoj slaboglasni govor, se je zgodil potres po vsem severnem in srednjem Nemškem in čutil se je tudi na Češkem.

Tolerancelja ali kaj na Saksonskem? — V sušcu je bil katoliški duhoven pred sodnijo klican, ker je mилоšnje delil ubožnim. 50 prič so kupili, da bi zoper njega pričale, pa niso hotle priseči. Toraj po nosu! — Neko ženo, ki je bila v katol. Cerkvi se vernila, so „vradni preganjavci“ prašali: zakaj je katoličanka postala? Žena pa je serčno odgovorila: „to ni nikomur nič mar.“ Pri nekem možu so zavohali, da je bil v katoliški cerkvi, in kar nastavijo, da naj pové, zakaj je šel v katoliško cerkev? Mož odgovori: „ker se mu je poljubilo; pa da bo še šel.“ Tudi če katoliški duhoven šolskemu otroku reče: „Bog sprimi,“ je že pri



teh viharjih: prozelitarstvo (nadležno spreobračanje), kakor piše „Vaterland.“ — Razodeva se, da na Nemškem ni vse tako, kakor blatovci in razni „preussen-verhimmler“ pišejo.

**Prusko.** Nekatere nemške mesta so na lovu zoper jezuite; ti „svoboduharji“ in „laži humanisti“ namreč pošiljajo vladi prošnje, da naj jezuite iz dežele prežene. Toda mavtarji so se opekli! Začenjajo se unim ukljub pošiljati zlasti iz renskega Pruskega do vlade druge prošnje, in to po naj večji pravici, in te ne zahtevajo nič manj, kakor da naj se zatara frajmavrarstvo in vse tiste bolj ali manj skrivne društva. Kdo si vé, kaj poréče k temu stari „Vilhelm“, ki je sam „gran-mastro“ nemških framasonov? Po pravici zaterjujejo prosivci, kako nevarni so ti mavtarji, ne le cerkvi in veri, ampak tudi državi. Pomagalo nič ne bo za zdaj; katoličani pa bodo o svojem času zavednost imeli, da tudi v tem niso opustili svariti.

Nemški katoličani se moško potegujejo za pravično reč ter zoper trinoško preganjanje jezuitovskega reda. Dan na dan se množi število prošenj, ki prihajajo v nemški državni zbor za ohranjenje omenjenega poštenega cerkvenega reda. 28. aprila so imeli katoličani že 304 take prošnje, zoperjezuitovske svojbine pa samo piškavih 30, akoravno je prostozidarski list „Bauhütte“ vse „brate zidarje“ klical, da naj prošnje zoper jezuite podpisujejo in razširjajo. Nemški katoličani imajo um in gorečnost za vero in pravico; Bog jih živi!

V Elzasu luteranski prozelitarji in dušolovci silovito počenjajo s svojim „bibelkramarstvom“ in „traktätlein-smuglerstvom“, da bi uboge od Francoskega odtergane katoličane poluteranili. V vse hiše se ti barantači vnu-zajo in svojo robo vsiljujejo za male peneze, namreč biblije, brošure, romance in vsacega hudirja. Se vé, da ljudje, ko spazijo, da je protestanška čorba, tako robo studijo in zaveržejo. Bibelkramarje imenujejo po nekterih krajih: „papier-apostelne.“ — V celi Alzaciji (Elzas) in Loreni (Lotaringiji) izhaja en sam katolišk list v naj manji obliki in pa le vsacih osem dni, ki se pa malo meša v politiko, ker k temu ni mogel dobiti privoljenja. Vender se mu godi tako, da se Bogu smili! Vrednik si ni nikoli svest, da ne bo pred policijo klican. Zadnji pot, ko ga je ta pruska čast in svoboda posrečila, mu je komisar očital, da je preoster v polemiki zoper drugoverce in premalo naklonjen nemškemu cesarju. Vrednik se hoče zagovarjati, da njegov list nikogar ne napada, ker ima dosti posla, ako hoče odgovoriti le na dvajseti napad, kateri sujejo po vsih časnikih v Elzasu na katoličane; ako se tem prepové napadati katoličane, da če on rad molčati. Hotel je več govoriti, komisar pa mu je besedo prekinil, rekši, da ni poklican braniti se, ampak poslušati, kaj se mu zapové; ako ne jenja napadati, da se mu bo list ustavil, on pa pride pred vojno sodbo. — Kakošne občutke mora tako počenjanje buditi tudi pri poštenih Nemcih, si je lahko misliti; nas pa vse enake samosilstva krivovercev zmiraj bolj prepričujejo, da prava svoboda je res le v katoliški Cerkvi.

**Rimsko.** Ni davno, ko se je trosilo, da ne vém koliko strašno milijonov lastnega premoženja imajo sv. Oče; potlej so po Avstrijskem lagali, da dobivajo od tako imenovane italijanske vlade po tri milijone na leto. — Sv. Oče so vestni zadosti, da bi ne vinarja milošnje od vernikov ne sprejemali, ako bi imeli lastno premoženje in bogastvo: sveti Oče so pa tudi tako pošteni, da raji v revšini in od darov svojih podložnih vernikov živé, kakor pa da bi se v kakošno pogodbo podali s tistimi, ki so jih oropali. Pij IX ravno tako malo prejema tri milijone kakor tri vinarje od

tako imenovanega italijanskega kralja, pravi „Genf. Korrespondenz.“

18. aprila je za naglo sušico umerl zdravnik dr. Gavazzi, prostomišljak, ki se je vdeležil Macinovega burkovskega pogreba. Njegovi starši so mu oskerbeli, da je umerl kakor kristjan, prejemši ss. zakramente. Rovarji se hočejo merliča polastiti, da bi ga po nejeversko pokopali; toda starši njegovi nikakor ne pusté. Ko pa trugo nesó v cerkev, jo ugrabijo na „Piazza Scossa-Cavalli“ prostomišljaki in narodni stražniki, jo nesejo med godbo in zastavami skoz mesto in ostudno preklinjajo starše ranjcega, ki so skerbeli, da je bil previden, češ, da so njegovo slabost v to porabili. Taki so toleranc-pridigarji naših časov!

Na Laškem res katoliški ljudje kmali ne bodo imeli druge pravice razum samo še davke plačevati. V Oliastru v Siciliji je župan po karabinarjih odvernili neko cerkveno slovesnost, in v Sieni so judje in liberalci katoliško procesijo zasramovali. Minister Lanza je oliasterske policaje pohvalil, da so svojo dolžnost spolnili, sien-skega prefekta pa pogrjal, zakaj da je procesijo skoz mesto dovolil.

V Rimu so starši čez 2800 otrok vzeli iz novošeg-nih laških šol, ker so sprevidili, da uk in odreja v teh šolah se ne dá zedinjati s keršanstvom.

K tem naznanilom, ki so kratko posnete iz „Genf. Korresp.“, pristavlja ta list razlago kardinala „Hugues-a de S. Cher“ v evangeliju sv. Mateja. Pravi pa ta pisatelj 13. stoletja v svojem komentarju: „Stroje preganjanje bo v Cerkvi Božji: prvo trinogov zoper mučence; drugo krivovercev zoper učenike; tretje advokatov zoper priproste; četrto Antikristovo zoper vse.“

Da roparji in tatovi tacih reči, ki jih na vero in Božje zapovedi opominjajo, terpeti ne morejo, to ni čudo. V Rimu, kakor je znano, je ob hišah veliko sv. podob, to hudodelnike v oči bode in neprenehoma skrunijo svete podobe po hišah. Cela derhal, spremljana celo z godbo, se podi po mestu in se pečá s podobolomstvom. Da se vlada, ki je sama z nasilstvom prišla v Rim, ne méní za to, da bi prebivavce branila v njih posestvu pred bogoskrunci, tudi temu se ni čuditi. Terpeti je terpinčenim prebivavcem, da se napolni posoda pravične jeze Božje in se izlije nad hudodelce — vélike in male.

Da duhovni in redovne osebe nimajo varnosti, je očitno; privatni Rimljani rešijo enega ali drugega iz rok poccstnih potepuhov. Dva postopača, ki sta bila duhovna v Trasteveri napadla, sta zbežala še le pred 8—10 ljudmi. Dvé usmiljeni sestre so zanikarneži nagnjusno zasramovali, in le nekaj oséb izmed ljudstva je tej gerdobiji konec storilo. Očitali so policajem, da to dopusté, ali rekli so: Kaj neki so nam nune mar! Da grenkost vravnajo prav po „blatarsko“, se tu pa tam pristulijo kaki farizeji, ki pravijo, jezuiti napravljajo take ostudnosti, da bi piemonško vlado v slabo ime pripravili. Ko bi se judom, kjer si bodi, tako godilo, kako hitro bi depeše pošiljali Bizmark, Andraš in drugi velikaši.

Na Japonskem je strahovito preganjanje kristjanov, zlasti v Nangasaki. Veliki hujskar zoper vero in vernike je tam neki princ Saga; Evakura, eden velikih Mikadovih vradnikov, pa ima nadzor nad „torturami“ ali terlicami. Dva tisuč ljudi, kakor piše „Wahrheitsfreund“ v Cincinatu, je menda obsojenih, in Evakura jih daje po oddelkih moriti, zdaj nekaj, zdaj nekaj. Poprej so jih križali in počasi pri ognji vrel (kuhali), zdaj so si trinogi druge strahote izmislili: te preuboge reveže hudobneži izstradajo, brez dnevne svitlobe in brez obleke jih v ječo veržejo, na léd spravijo, živo oglje jim v usta tlačijo.

Prašanje je, kaj si mislijo k temu mnogi trinogi po

Evropi, kateri papeža in vernike po duhovno tako hudo terpinčijo, kakor uni japonski po telesno? Kako se bodo gledali z unimi kervi-žejnimi neverniki, ko bodo z njimi vstrie pred večnim Sodnikom stali? —

**Angleško.** Naj bogatejši angleški plemenitnik John Patrik Crichton, čigar prestop v katoliško Cerkev je pred nakoliko leti tolik slovez delal, je te dni poročen z naj starji hčerjo lorda Howard-a. Poročil ju je vikši škof Manning v katol. cerkvi čistega spočetja M. D. Ne le naj večji veljavnosti katoliške, ampak tudi več prvih anglikanskih imenitnosti je bilo pričujočih, kakor tudi vodja sedanje angleške opozicije, d'Israeli.

**V Perziji** je vsled lakote vstala nezmerna mertvija. V okrajini Hamadame, je bila neki tako hudo, da so jedli človeške trupla. V neverskih deželah se tako prestrašno pomanjkanje zgodi večkrat; hvalimo toraj Boga, ker keršanstvo nas vender varuje naj večjih stisk, če tudi ni včasih brez lakote in pomanjkanja, katerega bi bilo pa veliko veliko manj, ko bi se Božjih zapoved bolj zvesto držali.

**Amerikansko.** V južni Kaliforniji so bili v začetku aprila letošnjega leta strašni potresi. V Cerra-Gordo se je poderlo več poslopij in en mož je konec storil. Lone-Pine je skoraj čisto razdjan in padajoče poslopja so veliko ljudi pobile. Steli so čez 300 gugaljev. Tri ure se je zemlja vedno in zaporedoma potresovala. Zemlja se je razpočila in razpoklina je 35 milj dolga in na marsikterih krajih 40 čevljev široka. V Ingo in County so potresi pokončali 30 ljudi in njih 100 ranili. Od Omens-a — jezera do mehikanske meje se je odperlo več žepen (žrel), ki mečejo iz sebe dim in raztoplino (stopljeno žlindro). Na vse strani zemlja zijá, velike pečine so se prekucnile v globočino, ravnine so se spremenile v hribe in hribi v doline, na marsikterih krajih so se cele okrajine veliko čevljev globoko usadile, jezera in vode so se razlile in okrajino preplovile. Od l. 1821 v tem kraju ni bilo tako hudega in škodljivega potresa.

**Postavodajavstvo** v južni Karolini (piše „Volksztg.“) je skoraj po 4mesečnih sejah v prid in korist ubozih izžuljevanih davčnih plačevavcev odloženo. Opravilo je malo, večji del časa je bilo zaverženega z osebnimi pričkanjimi, ki državi pojedó po 1000 dolarjev na dan eno k drugemu. Državne opravila so se zanemarjale, privatni „obdenarjeni“ špekulanti pa so take postavice doveršili, kakoršne so se zanje ravno podale. Celo republikanski časniki priznavajo, da to je bil eden naj nepridniših zborov, kar jih je bilo kdaj v južni Karolini. — Marsikteri znajo pa vender še bolje — saj v nekterih ozirih: Usedejo se „lutzovat“ jezuite in mašnike, nove davke velevat, delat postavice, ki dražijo vero in vest naj zvestejših prebivavcev itd. Poglej n. pr. v Berlin, v Italijo. Velika je odgovornost poslanska!

**Iz Galipolja** ob marmorskem morji se naznanjuje, da je na ondodnem otočji vstalo hudo preganjanje judov, in sicer pod pretvezo, da je neki grek zginit. Shodnica je razdjana, judovske hiše in prodajalnice so bile ropane, rabinar v ječo djan, judovske deržine so bežale v turške hiše. — Bodo pa zopet depeše na depeše šle na Turško. Nikjer in zoper nikogar se ne sme krivica terpeti; toda vlade naj bi skerbele, da se tudi judovsko obnašanje do kristjanov spremeni, da jenjajo s tako vno povsod vse nase grabiti v škodo drugega prebivavstva, da novošegni judje nehajo z nekdanjo farizejsko togoto po časnikih naj bolji keršanske naprave, katoliško vero in naj svetejše naše šege napadati. Same depeše nikoli ne bodo v korenini zlega ozdravile.

**Na Dunaju** se je 7. t. m. pričel državni zbor, v katerega je s Českega po undanjih glasovitih volitvah prišlo 40 vstavoverskih poslancev namesto 25, in ste toraj „verfassungstreuerjem“ zagotovljeni dve tretjini glasov.

**Križevi teden.** Zvišana plača kaj dober ték ima. Izmed ljubljanske šolske mladine žive duše ni bilo pri procesijah; samo gimnazijalci, kolikor vemo, so še k maši prišli te dni; družih še pri maši ni bilo. Starši mladine križevi teden molijo, k procesijam hodijo, da bi Bog dobro letino milostno dodelil ter bi zamogli velike davke odriniti in druge potrebe zmagati, gospodje učenci v mestu pa iz davkov zvišano plačo uživajo, za to se pa ne brigajo, da bi mladino k molitvi vodili in jo s svojim zgledom učili Boga potrebnih darov prositi. To je toliko huje in večje graje vredno, ker je po večem delu dežele lakota in toraj še bolj potreba Boga za dobro letino prositi.

Naj omenimo še nekaj. V Kranji, kakor vemo iz zanesljivega vira, je bila večina profesorjev z vodjem vred za to, da naj gimnazijalna mladina hodi vsak dan k sv. maši in vis. čast. škofijstvo je tako želelo, le dva profesorja sta neki nasprotvala; vender — kdo vé, kako se je reč sukalo? — deželni šolski svet je vravnal, da le po dvakrat med tednom naj hodijo k maši. —

Ako hočemo od Boga darov imeti, moramo zanje prositi; „prosite, in se vam bo dalo,“ pravi Gospod. In sploh znano je, da nedolžne ročice naj ložej od Očeta darov dosežejo, ako se k njemu v molitvi povzdigujejo.

**Darov za Bolence in Notranjce** smo dobili precej čez poldrugi tisuč; razpošilja se večidel vse precej nasproti; v kratkem pride obširniše naznanilo. Sila je je po več krajih še huda in velika; toraj silo dobro stori, hodor more še kaj darovati.

### **Duhorske spremembe.**

**V ljubljanski škofiji.** G. Jož. Preša, ki je bil za voljo bolehnosti v pokoju, gre za administr. v Zlato polje.

**V lavantinski škofiji.** Župnija Negova je do 11. junija t. l. razpisana.

**V goriški nadškofiji.** V preteklih mescih so se med duhovščino zgodile naslednje spremembe:

Prestavljeni so bili č. gg.: Antonin Nanutti iz pokoja na vikarijo v Šmartnem na Krasu; Angel Venturini s kaplanije v Joanizu na vikarijo v Nogaredu; Blazutič iz Videmske nadškofije za beneficijata v Karminu; Miha Štrukelj s kaplanije v Cirknem na vikarijo v Ternovem blizu Kaborida.

Umerli so č. gg.: 29. jan. Jožef Tuni, beneficijant v Karminu; 5. febr. Andrej Makarovič, vikar v Ternovem blizu Kaborida; 3. marca Ant. Franzot, fajmošter v Strasoldu. R. I. P.

### **Dobrotni darovi.**

**Za stradajoče na Dolenskem in Notranjskem.** Fara Cerkljanska 57 gl. 30 kr. po č. g. A. Golobiču. Neimenovan 1 ces. cekin in 1 terdnj. za 2 gl. star. den. — Preč. g. Jož. Virk, fajm. v Ločah na Štajerskem, 5 gl. (za Notr.) —

**Za sv. Očeta.** Duhoven z D-ga svojemu preljubemu narvišemu duhovnemu poglavarju Piju IX za vezilo k 80letnemu rojstnemu godu z vošilom, da bi skoraj zagledali zmago sv. Cerkve, 10 gl. 50 kr. — G. F. K. 1 gl. „kot vezilo za 80letni rojstni dan sv. Očetu, in v zahvalo za zadobljeno zdravje. — Neimenovan 1 ces. cekin. — Iz Idrije 2 gl. 10 kr. G. A. K. 3 gl.

**Za misijon v Adrijanopelnu.** „Za zvon“ (ali ne v Bosni? Vr.) 1 gl. F. K. —

**Za družbo Marijnega čist. spočetja.** Neimenovan 1 tol. za 2 gl. st. den. Iz Mošenj 4 gl.

**Za afrik. misijon.** Iz Mošenj 1 gl.